

K u l c s á r F e r e n c

Tündöklő hontalanság

Ötven év – ötven vers

NAP Kiadó

Kulcsár Ferenc
Tündöklő hontalanság

Kulcsár Ferenc

Tündöklő hontalanság

Ötven év – ötven vers

NAP Kiadó, Dunaszerdahely

1999

A kötet megjelenését támogatta
a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma – Bratislava
és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma – Budapest

© Kulcsár Ferenc, 1999
ISBN 80-85509-84-9

KI AZ ÍRÁST MEGTALÁLJA

*Ki az írást megtalálja,
fáj a szíve, tiszta szája,
fáit, fáit öntözgetné
világvégi vén óráig.*

*Örvény mellől sose tágít,
futó láza vizet áhít,
láng lenne, jaj, az lehetne
világvégi vén óráig.*

*Ki az írást megtalálja,
éhes, éhes annak nyája,
pásztorshipja elsírdogál
világvégi vén óráig.*

*Mint a föld és a nagy öröm,
kering kerek arany körön,
napszekérre ülni vágyna
világvégi vén óráig.*

*Ki az írást megtalálja,
vinné egyre, vinné szárnya,
fiókáit költögetné
világvégi vén óráig.*

*Gondolkodni földre dőlne,
gyökér módra földbe nőne,*

*sírná fel a nagy erőket
világvégi vén óráig.*

*Ki az írást megtalálja,
szöveget veret bocskorába,
nehéz úton el ne kopjon
világvégi vén óráig.*

(1975)

Halálos derű

ÖNARCKÉP HEGYEZETT CERUZÁVAL

*Fültővig cigányfekete haj.
A száj csücskében cigaretta, s a fej
lehanyatlik.
A szem örökös tükörben: história kora.
S a fej fölött a glória –
nem szükségeltetik.
Tél van, s a hó alatt zúg a metafora.
Teljes az elszántság: az óra
éjfél ut, és fordul Európa.
Vers- és sorsvég kérdése, jaj.
Fültővig cigányfekete haj.*

(1979)

CSAK KÉSŐBB

*már nekem is szabad
ezt biztosra vettem
biztosra vettem
mert nagy erővel
nagy erővel belefújva
ércesen zengett
ércesen kicsi trombitám*

*csak később
amikor ballatán
megjelentek a lyukból-jöttek
csak azután éreztem
azután
hogy nekem is szabad
nekem is
elbujdosni
verset írni
verset írni
ősz
bulló levelekre*

(1972)

ÍRÁS

Egy tágas fejér mezőre
sok fekete utat vernek.

Csúcsok várnak?

Avagy vermek?

*Betűvetés óta azt lesem,
ki áll a szélben,
és ki áll vadlesen!*

Ki érzi, ha nagy ívű a torzó?

És milyen a nyájas vadorzó!

(1979)

KIJELENTŐ MONDATOK

*Mondtam a lófejű embernek
a sárkányfejűnek a tigrisfejűnek a macskafejűnek
mondtam a gyereknek az asszonynak a lánynak
mondtam a földnek az üvegnek a vasnak a kristálynak
mondtam a szememmel a tűznek az égnek
mondtam a lófejű embernek
hogy megoldatlan az arcom
megoldatlan a versem*

*Mondtam a lánynak hallgatással
azért van arcod mert van kezem
mondtam neki a szememmel
azért van arcom mert van kezéd*

*Mondtam a lófejű embernek
a mamutfejűnek a párducfejűnek a vadkanfejűnek
hogy beteg vagyok és erős és kegyetlen
mondtam neki nincs más választásom*

*Láttam egy fiút –
éjjel az utcán könyvet olvasott
s mondtam neki a szememmel
megoldatlan az arcod
megoldatlan a versed*

*Mondtam magamnak gyötrellemmel
a kényszer hogy írni kell*

*már elég a megváltáshoz
Mondtam a majomfejű embernek
az orangutánnak a cerkófnak a páviánnak
hogy magtalan mint a háború
ideges tékozló tökéletlen
sovány sír
könnyes mint a tenger
magtalan és magtalan
magtalan mint a háború
sápadt sovány idegen
sovány lebetetlen
az állat koponyámban*

*Mondtam magamnak gyötrellemmel
hogy áthúzott verssor az életem
mondtam a lófejű embernek
a madárfejűnek a kígyófejűnek a halfejűnek
mondtam mozdulással az időnek
hogy életem gazdag örület
megoldatlan arccal
megoldatlan verssel*

*Mondtam rozmárhidegben réműlettel
homlokok mélytükrében dideregve
hogy megoldatlan versek gyűlölet
mély titok mit rejt
az oroszlán a teve és a gyermek
a sokkezű a sokfejű a soklábú és sokszívű*

*Mondtam csendben –
pislogva a jobb kezemre – papírra és versre
mondtam csendes őrülettel
hogy a bomba esetlen korcs
s ifjabb vagyok nála*

*Mondtam a lőfejű embernek
a sárkányfejűnek a tigrisfejűnek a macskafejűnek
mondtam a gyerekek az asszonynak a lánynak
mondtam a földnek az üvegnek a vasnak a kristálynak
mondtam a szememmel a tűznek az égnek
mondtam a lőfejű embernek
hogy versírás után
arcomnak bőre prostituált lánytest
zavart napsütés
gyulladásos torok
mondtam mindenkinek
hogy arcomnak bőre versírás után
megoldatlan pelyhes narancs
mely örülten leng a tétova úrben*

2

*Amit megtehetek megteszem
Szemgolyómban a görög sziklája
magától gurul fel a hegyre
magától ereszkedik alá
Amit megtehetek megteszem*

*Szobám mélytükreben a bobócok
hintáinak lendülete szenvedélyes
de azért nálam egyszerűbb
Nincs megtérés
Gazdag lehetnék
mint Salamon
Két sor között csordogál el vérem*

*Amit megtebetek megteszem
Dolgozószobám ringójának
múzsaszaga van
fátyolt borít a jobb kezemre
kenyeret sőt talál elé
Amit megtebetek megteszem*

*Nincs megtérés
Gazdag lehetnék
mint Salamon
Hátragyűröm bajam*

*Várom hogy valaki mosolyogjon
A fogadtatást várom
Szobám felhőjében
súlyos gyümölcsök csendülnek össze
Nyár van közelebb kerültem az elérhetőhöz*

*Nincs megtérés
Kezem bunkója edzett
s a napokat szétrepeszti
Érett gyümölcsök a napok*

*Amit megtehetek megteszem
Vért iszom hogy a mannával kérkedő
ég alatt el ne epedjek
Az ajkam egyszerű mi mást tehetnék*

*Életem egyszerű mint az emberé
Megtérésem oda mozdonyként előremegyek
És hadonászok a levegő telve gyümölcscsel*

*Okos vagyok a barátom barátja
Melegen beszél a barátom Vietnamból
Köztem és magam közt
száraz gallyakon lángol a múzsa
hát bölcs Apollón a lantot
öcsédől mégis elfogadtad
én szlovákiai magyar fiú*

*A megtérés oda emlékezz rám
te világrajött
nemzőimet verte isten hidege
Emlékezz rám kinek szelleme
megtisztulhat vakpontok között*

(1972)

TÉPETT LAPOK

*Van egy füzetem,
tépett lapjait
a csönd katonái
lapozgatják éjjel –
s míg óceánnal álmodom,
a szívem
megtelik a harcosok vérével.*

*„Hideg van: az agyam fázik.
Idegrendszerem didereg.
Liliom szirmán bogárka ázik,
zúgnak világegyetem-legyek.”*

*„Vesztőhely minden percem.
Egyetlen minden arcom.
Szívemet, e vörös tercset
szitává lövik a harcok.”*

*„Az én szobám hűtött falanszter,
rozmárbideg jószág bona.
De nyílik benne olykor-olykor
boldog zuzmó s fájdalmas moba.”*

*„Erényem: örök tartozásom.
Levegő-pucér a létezésem.
Ének szikkadt földjét ásom.
Sírkő betűit vésem.”*

„Rozsdavérzés, gyémántsúrás les rám.
Szememből forgószél pora dől.
Nem futhatok mégsem kivirágzó,
magyarul mosolygó álmaim elől.”

„Uram, én tőled a végső bugyrot kértem.
Szikrázó kínjait sorra meg is éltem.
S most leülök a vers elé – lángoló oltár:
zengjen ki belőlem, ha van bennem zsoltár.”

„Egyszer majd megbocsátja az Úr,
hogy élek halhatatlanul,
hogy mindenütt ott vagyok,
ahol a sors ragyog,
hogy mindenütt ott leszek,
ahol a lét hebeg.”

„Álmom csatakos dzsungelében
Isten ősz haját borzolom –
életben tart a borzalom.”

„Világmindenség:
semmi szép virága,
levegő sikongó ága,
titkaink termő fája –
illatozz, hajladozz!”

„Áttörni! Nincsen, nincs pokol.
Világ palettája ég.

*Áttörni zászlók tengerét.
Ragyogásod lehet csak a lét.*

*Szemed örvénylő égövén a szél
napot, holdat s csillagot sodor.
Áttörni! Nincsen, nincs pokol.”*

*„Veled fekszik le már a mindennapi ének,
elalszol s a szavak égnek, égnek,
csillaga lettél, holdja az égnek,
mesék, mondák, babonák tépnek,
s tarkót döngetőn veled ébred
a nap, a vas, az olaj, a méreg.”*

*„Ha dolgozni megszűnsz egy napot is,
ha üresen hagysz egy lapot is,
körötted mindent ha meg nem ölsz,
s ha újra föl nem tündökölsz –
nem jár neked csöppnyi falat
a véres, gonosz egek alatt.”*

*„A magunk címerét s majd ami jön
– ha visszhang se támad szavunkra e tájon –
feltűzdelem – kicsi lándzsák, dárdák –
a melletekre: jaj, ne nagyon fájjon.”*

*„Kilépsz a forró, fülledt éjbe,
elnyeli tested tücskök sors-zenéje:
keringő, tangó, polka pokla,*

*megázott, magázott szerelem,
vezérelj, tarts meg, légy velem.”*

*„Nyugtom nincsen. Ördög se nincs.
Kő vagyok – a hegyek erős képe.
Másra vágytam, más, magunk őrző létre,
és csuda most, hogy írástudó vagyok.*

*Ülnék e cudar, cinkos létben,
de zordabb ünnep vár rám:
egy más,
Mont Blanc-megmaradás.”*

*„Játszom.
Halhatatlannak látszom.”*

*Azt bittem már, ezek lesznek a verseim,
ezek a szét-
lőtt
és szét-
bullt papírok,
melyekre lázas szavakat írok
éjjelente egyedül –
ahogyan odakint
a szél is begedül
s jóval és gonosszal elvegyül.
Azt bittem, e láz
a sorsunkra a rím,
de átölel olykor s fojtogat a rém.*

(1975–1988)

LÁTOGATÓK

(Részlet)

...

Este van, este van: ki-ki nyugalomba!

Mosolyom függönyét

társam félrevonja:

szomorúfűzágak, pálmák, cipruslombok

– vénséges vén, világ-eleji gondok –

árnyai hullnak a könnyekre,

véremben a piros ünnepekre,

a kifogyhatatlan könnyekre

mélyemben,

mai éjemben...

Ráhajolnak a tépett lombok

a múltra –

láz éget, mint fölgýújtottat, újra.

S asztalomon álmát a kék glóbusz hirtelen

útlevélként

szétszakítja,

s határ-talanul,

vidáman pörög:

„Ez francia, ez hindu, ez etióp, ez görög,

orosz, magyar, skót, kínai, katalán...

Ez ér, ez patak, ez folyó, ez óceán,

ez vízesés... Ez itt

razzia éppen

– ilyen tengermély kékben –,

teremteni akar!
Eszméletemben, mellemben
bármí mar,
kimondom...
...Megfogalmazom szépen – ez a dolgom,
elmondom neked,
meg neked,
ez érted van,
ez ellened,
ezek mű-ibolyák, ezek ólom-rózsák...
A tejutat, vigyázz, mű-balállal sózzák,
mű-ködökkel
működtetik,
de napfény-gépen át vetítik:
ne lássad
aláaknázott,
lázadó földanyádat...
Ez meg itt a lélegző anyaföld,
kisleányod éppen iskolába megy:
nyíló
rózsákat
lépeget,
igaz ibolya két szeme,
szabadság a lebelete...

Éjfél után elmegy a barátod.
Autóba ül.
Az ablakon át látod
az elégett benzin gázmaradékát...

S a neonfényes járdán

megpillantsz egy békát...

Komótosan ugrál,

tekinget,

mintha lesne minket,

föl-fölvartyog, ki tudja, mit keres,

meg-megáll, sunyít... Varangyos lehet...

...Magamra maradtam birtelen,

Istenem,

virrasztok a glóbuszal ma éjjel!

Didergőn nézek a szobámban széjjel.

Nagyobb e szűk odú,

tágabb,

mint a föld,

elfér e kuckóban mind, aki öldökölt,

mind, aki gyászolt, mind, aki ölelt,

mind, aki társra, mind, ki otthonra lelt,

mind, akit védett a vérző történelem,

mind, akit csonttá

rontottál,

Istenem,

ezer évek boldog s tébolyult holtjai,

rókái,

csókái, babzó ordasai...

...Láncról oldott,

elszabadult ebek!

Ó, szívem riadtan megremeg!

Megpörgetem

a kékre vert

*glóbuszt,
lázasan mormolok bókuszpókusz,
és remegni kezd fáradt kezem,
és szédülni kezd fáradt fejem,
betántorgok*

a

*hálósobába,
Európából forró Afrikába,
az óceánok izzadt ingét levetem,
Ázsia-pizsamám kábultan felveszem,
alvó földrészt, betakarom kisfiam,
kisleányom, kéklő tenger, álmodik boldogan,
lázás Amerikaként bújok ágyba,
félálomban átúszom Ausztráliába,
s az álom folyója tovavisz,
felébreszt majd reggel az Antarktisz:*

*jeges testtel, zúzmarás hajjal,
éberén ér a hajnal!*

(1984)

A VERS: NEHÉZ

*Kerékbe törni testemet.
Karóba húzni fejemet.
Guillotine alá nyakamat,
négy csikó farkához
kezemet, lábamat.
Majd fülembé ólmot
s aztán körömtépni.*

*S Isten arcát vérző szemmel
nézni, nézni, nézni, nézni.*

(1978)

ÉNEKTELEN ÉNEK

*Csak készülődj. Csak várj.
Figyelj. Hallgatózzál.
Most csak nézz vagy szedegessed
képzeletben, csöndben
elszórt csontodat,
s ha jön majd a nagy –
ha eljön az a nap...
Addig készülj,
figyelj és hallgatózz,
nyújtózzon át
égöveken is a fül,
most kell vigyázni,
most kell figyelni –
hazádnak rendületlenül.*

(1979)

SONG

*Király-, csavargó- s énekes-
torkot a kés már elnyesett,
s halálra markolt sokat a kötél,
de él
tovább a hatalom, a kaland és a dal –
pimaszaival, panaszaival.*

(1978)

KÉT SZONETT

1

*Ha mást nem is e korszerű világban,
bát glóriát. Életedre, kócfejedre
glóriát, míg fogvacogva, dideregve
mész a hűvös, júniusi nyárban.*

*Fölmért időt nyitott tenyeredbe,
kik megérintik, égve égjenek,
s kezeid egykor, e szöggel vert kezek,
lobogjanak – pestist eltemetve.*

*S kimondott kínjaid keccsel majdan
táncolnak, mint cingár lábad hajdan
a világ hulló, havazó porában,*

*hisz kimondatlan, nevezetlen korod
– óriás anyaméh – bordozod
a föltárulás fülledt korszakában.*

2

*Nos, végül is, meglelted hazádat:
szikár szavaid rendre sorakoznak,
élükön dideregsz, s egyre fogyakoznak
jelzőid; már élsz és látomásod árad.*

*A mondatlan lét árad eléd.
Zuhog belőle Vajda, Gulácsy,*

*zuhog Ady, Rimbaud és Csontváry –
éhségükből megfő csöndesen az ebéd.*

*Éltél, és ma már mindened lázad,
szíved, tüdőöd, gyomrod, veséd, májad –
átsugárizol minden dolgokon.*

*S munka előtti, nagy benned a csönd,
léted a törvénybe merülve csöng,
halálos derűre várva boldogon.*

(1978)

MUNKA

*Térdembe fejsze vág, huh, az istenit:
évgyűrűk, gyökerek, szálkák.
A falut az égbe vágják
vezérdiófák – törnek agancsaik.*

*Virít meggyfánk – és a remény
hét évszázad vers tetején!
Dolgozom hát, bevetem
fehér földem – ó, mennyi kegy!
Dolgozik a kert is már,
de szürreális még a meggy.*

*S remegve jegyzem kinyílt virágok
nyitott óráit – mestermunka ez:
a könnyű hangok száraz szárnybegye
meglegyintve le-letöredez.*

(1977)

ÓRIÁS ARANY-ORGONA

*Ó, anyanyelv! Cserben minket soha nem bagyó,
halottaink szemüregéből is fény felé kúszó,
ünnepnapon, gyászban is legvégső baza,
megvallatunk: értünk vérző, ismeretlen katona.*

(Én láttam, jaj, az ismeretlen katonát!
És tudom, hogy a szemét
az ismert tábornok ette meg vacsorára,
és combcsontjáról az ágyúgyáros rágt a húst,
és máját roston sütötték meg a hadügyminiszter úrnak.)

*Anyanyelv, jámbor Jézus-fia vagy,
keresztre van téve mindenegy szavad,
s mi, akik az átkok oldását keressük,
a vérző szókat a keresztről le vesszük...*

*(El vagyok veszve, mondom általad,
s általad mondanom mindezt úgy szabad,
amiként a vad a halálába fut –
vércseppeket vetvén nyomában az út.)*

*...Az édes szókat a keresztről le vesszük,
fájdalmas igéink kebelünkbe tesszük,
melengetjük őket, s világ csudájára,
ráhelyezzük gyöngén gyermekünk ajkára.*

*Sirass, édesanyám, míg előtted járok,
Mert aztán sirathatsz, ha tőled elválok.
Lesznek siratóim az égi madarak,
Eltemetnek engem az erdei vadak.*

*(Csak beszélek, mintha nem is volnék,
s a fegyverek közt zörgőn zakatolnék;
öntöltő puska: ismétlem magam...
És nő a körmöm közben, és őszül a hajam.)*

*„Nem írsz, anyám, a szívedre dér repült.
Kezedre a gonosz, szádra vész települt...
Pedig, mint az Isten, mindenhol ott voltál,
hol fölzengett a forrás és a zsoltár...”*

*Anyám, anyám, gyújts gyertyára,
Hozzád mönyök vacsorára!*

*Fóraj nekem édes tejet,
Apríts belé lágy kinyeret!*

*Hadd ögyem egy víg vacsorát,
Milyet édesanyám csinát.*

*Hallgatni téged... Hallgatni benned a vér vörös sikoltását,
idegrendszerem titkos szélzúgását:
mint értelmem a kék glóbusz vizeit, dombjait,
átvilágítja lelkem úszó ködfoltjaid.*

*Ösztönöm és vérem virág-rengetege,
teremtésem első üzenete,
öntudatlan, egyetlen sikolyom,
napba néző, vérző virágszirom,*

*ó, anyanyelv, óriás anyaméh, végső menedék!
Kialtozásom, kiátkozásom meghallója, van-e még
bitem, te kiálts, vallani rólad?
Van-e már bitem vallani rólad?*

*Örökléted elhagyott disznóólba csukták,
tömlöcökbe, sikoltó vagonokba dugták,
uszították Istent, fájdalamas Fiát is ellened,
a poklok bugyrait tömték meg veled...*

*Ó, sokszor taposott, pokolra taszított!
Bölcsőmet mégis röpted s ringatod:
egyetlen életem egyetlen csodája,
világ-nagy ékszerem: Hamupipőke-árva.*

*Te indulat lázában világra jött csoda,
kétszázezer billentyűs, óriás arany-orgona,
létezésem pontos hangszere:
embertelenség csoda-gyógyszere,*

*sérelmeim és gyönyörűségeim bajója,
szállsz velem, anyanyelv. Ki int a jóra,
ha te nem: Halottaim Piros Virága!
Vérükből ágazva az áldott napvilágra.*

*Amerre én járok,
Még a fák is sírnak.
Gyenge ágaikról
Levelek lebullnak.*

*Hulljatok, levelek,
Rejtsetek el engem.
Az én édesanyám
Sírva keres engem.*

*Anyanyelv, te törékeny, mégis kemény lélek!
Végtelen célom és öncélom, akár az élet!
Emlékek emléke, jelenek jelene, jövők jövője,
ballgatásom, álmom, nevetésem és sírásom zenéje,*

*élő s éltető levegő, lélek lélegzése,
mit is kérdezzek tőled! Félsz-e...?
Féltesz-e engem...? Halálod zúg bennem egyre:
nélküled a halálom értelmetlen és sivár lenne.*

*Sebzetten verdes anyanyelv-madarunk:
pontosan és gyönyörűn, jaj, már nem fogunk
szólni a Házról, amelyet elhagytunk örökre.
Nem lesz bites szavunk a hívogató rögre,*

*az udvarokra, szép arcú, ráncos öregekre,
a kapufélfán matató, tanácstalan kezekre...
Nem lesz már egy dalunk sem a szépen szóló szőlőről,
a szoknyáját a földig leeresztő, titokzatos anya-jövendőőről.*

*Ó, eltorzult szavaink szakadékában totyogók,
ti kabátotok ujjába ijedten motyogók,
szívetekben didereg az anyanyelv-madár!
Engedjétek a fényre, szabad röptére vár:*

*ragyogjon a tolla, s ragyogjon éneke!
Feleim, kérdezem, véreim, féltek-e
röppenteni őt az örök Naphoz, Holdhoz?
Hallgassátok: könyörgőn, riadtan rikoltoz!*

*Lám, megmondtam, bús gerlice,
Ne rakj fészket az útszéltre,
Mert az úton sokan járnak,
Fiaidra rátalálnak.*

*Raktál volna zöld erdőbe,
Fügefának tetejébe.
Tetejéről az ágára,
Ágáról a sudarára.*

*Sudaráról gyökerére,
Gyökeréről a tövére.
Ott nem kapják meg fiadat,
Búval nem ölöd magadat.*

*Édes hazám légy, vérrögös, vén világ!
A téboly láger-füstjein át
látom: elment, elment az én párom,
le az úton, egy fűszálon,*

*kiszakadt a gyökere, földre dőlt zúgó koronája,
kitántorgott Amerikába
egyedül... S másfélmillión – reménység-létbe:
a bugyrok nyeldeklő enyészetébe.*

*Légy otthonom, föld! Ne kelljen már „baza”-mennem többé:
keresnem, rettegnem s átkoznom és megtévelylednem örökké.
Légy a hazám: vésd rá a nevem
bölcsőmre és sírkövemre emberségesen:*

*Születőhöz, Meghalóhoz illőn!
Főm,
ez az idegroncs, kócos ajándék,
e fényben fürdő, porba hulló játék*

*hótengerben és tenger vérben ázik,
tenger hóban és vértengerben fázik...
Anyanyelv, előttem jövőként tornyosuló:
szívekben, szájakban aljasuló,*

*tisztaszobákban bemocskolódo,
küszöbök előtt kínlódo
dadogás... mama én lenni bacilushordozó
én fertőzni nem beszélni ó*

*én talpalni csikorgó havon
élet nercbundában jönni vágni engem nyakon
kérdezni őt miért ő vibogni válasz helyett
én lenni nemlét hallgatni búgó rettenet*

én hallgatni ő papol
élet lassan felmászni zászlórúdra lobogni ott nagyon
*én kis könyvecske nem lenni istván
nem lenni istván a jelenlét-listán*

*a vrátnyiknak én naponta dobri gyeny kívánni
este otthon holtfáradtan felvenni tyepláki
nézni tévé elnökök világpolitika
álmodni éjjel nyílni ördög lika*

*én mondani bécs nem mondani wien
mondani tudom nem mondani vím
szívem alatt zúgó patak zúgó balál oson
én mondani lipcse mondani pozsony*

én gyáva rezegni nagyon
váróteremben élet légycsapóval vágni engem nyakon
*én tagadni becsstelen meghalás
kiöklendezni kinnal ragyogás*

*s mondani hősie élni
nem engedni semmi senki kiberélni
engedni a szám pontos szókat hívni
élet engem emelni építeni írni*

*Árva vagyok, mint gerlice,
Mint akinek nincs senkije.
Árva vagyok apa nélkül.
De még inkább anya nélkül.*

*Jaj, Istenem, aki árva,
Még a szél is inkább járja.
Én Istenem, árva vagyok,
Szélfúvatlan nem maradok.*

*Nincsen bitem binni, hogy el vagyok veszve.
Mint valaha otthon, az ereszre,
üljete ki számra – szavak, pici cinkék:
dalotokban, röptötökben halálomig binnék...*

*És mennék előre: az elrendelés útján... Ver, ver, ver a szívem,
dolgozik a májam, sürgölődik a vesém, s tudóm is híven
zúgatja lombját...
Mondom hát:*

*forma bomlik és épül, be akar törni a végtelenbe,
hogy megmondja, hogy kikiáltsa, hogy kizokogja, hogy jelentse
a bőséget. A mindenséget dalolja, a mindent:
vizet, levegőt, lángot, földet, Istent.*

*Mert bőség van az anyanyelv ősóceán-mélyén!
Szeretet nélküli álmok, fuldoklások, hörgések Szent Bertalan-éjén
a kerékbe törtek, felnégyeltek, a vízbe fullasztottak,
az átszúrt szívűek, az akasztottak*

*ütötték ezt piros pecsétként szívemre!
És a szülötte föld! Az ölelés az igenre, a pofon a nemre.
A Dénestava, a Kígyós, a Csomarét, a Virágrét,
mintha sohasem-volt csodalétben járnék,*

*fölsubognak: Ember vagy! S én hiszem,
és sétálok megtartó, gyönyörű „dzsungeleiben”,
árva „őserdeiben” Abaházának, Láznak,
barmat-rangjeles, zöld fűszál-katonák vigyáznak.*

*Azt tudtam én: míg a világ,
Mindig ég a gyertyavilág;
Fekete föld, nyíl kétfelé,
Bánatimot zárom belé.*

*Aki szeret, az mindig fél,
Reszket, mint a nyárfalevél,
Búval fekszik, bánattal kél,
Nyugodalmat sohasem lél.*

*A kettős születés vér-piros és erdő-zöld vadona ez.
Fölötte anyám sikolya s vére száll és csörgedez:
a nap vörös máglyája s a síró, sápadt holdsarló alatt,
hol szemembe fény szökött, és számra szó tapadt.*

*Kétszer születtem itt: véletlenül, vérben egy őszi délután,
és amikor beszélni tanított meg anyám...
Didergő, pucér állat-testemnek áldozta melegét,
rám terítette anyanyelvem ékes köntösét,*

*hogy bárhová vetődjem, ne fázzam a fogcsikorgató világban,
mert bár csak egy ágy van,
s egy, csak egy a bölcső,
a végzet csapdája számolatlan! Áldom anyámat, bölcs ő,*

*mert tudta, hogy az ő nyelvén hull a hó és dübög a vihar bennem,
csak az ő nyelvén hullhat és dübönghet. Hogy kifejezhetetlen
s érzékelhetetlen ez számomra másként.*

Ki mást imádnék,

mi mást: anyámat,

aki tudta, ha gyermeke megszólal: halottaiból feltámad!

Elbagyja a hús, a csont, a vér állati létét,

s a feltámadás örömeivel néz szét

a csupa tüske, csupa seb, elmúlásokat jósló világban,

s a nyelvínségben nyomorgókért elindul szemben az árral,

s ha naponta rádől is a tilalmak vára,

nem kell neki, fuj, a néma sírás néma boldogsága!

Mert feltámadt! Ő feltámadt, mert magtanult beszélni:

szavainak ledönthetetlen várában élni.

Ó, anya-szók:

múltunkat-jövőnket arcvonásainkban bordozók!

Szentes felől száll egy páva magába,

Nem száll az a páva erre hiába.

A pávának három tolla aranyos –

Nem vagyok én a világgal szabados.

Lesz még idő, lesz még idő, de nem most,

Leszek én még a világgal szabados.

*Herr Doktor Herder, a Szó, amely Isten,
Isten, akit Ön vallott, ugye halbatatlan...?! Ó, mit nem
adnék az Ön feltámadásáért! A pokolból ha most feljönne,
s ebben a versben nem holtan – élően megjelenne,*

*mesélhetne a boldog vadászmezőkről.
Nem, már többé nem a jövődönkről,
hanem az árnyékvilágról! Ahol a holtak szörnyű szemürege
áldott fekete humusszal van tele,*

*s kigyöngyözik belőlük világunkra a gyöngyvirág,
mesélhetne, milyen a burjánzó pokol, az Alvilág,
hogy s mint van a roncsolt szívű, öröklétű ember, Ady Endre,
József Attila jajongva vigyáz-e lent is a Rendre,*

*ég-e Arany pásztortüze a túlvilági őszi éjszakákon,
örjög-e, vajh, Petőfi az elveszített világszabadságon,
hazájának rendületlen híve-e még Vörösmarty Mihály
s a többi drága, tébolyult halott, aki körötte áll,*

*vagy bibliai csapásoktól kínzott arcuk előtt
sebzett testű, örült vércsesereg zúgatja a levegőt,
s mint kígyómarta, vad arcú, megváltásra váró Eurüdikék,
a kivégzések mezőin vérbe fagyva gubbasztanak az igék,*

*az ő igéik, a megszentelt s egyben tiltott fegyverek,
melyek őrt álltak egykor az anyanyelv betegágya felett?
S mesélhetne Ön is, ha feltámadna, Meillet úr, Vitéz Mibályról,
zölden zuhogó, szent, sebzett magányáról,*

*Berzsenyi szomorú, láng-óceánba néző Angyal-szeméről,
a kínokkal átfűrt Balassi bújdok elméjéről,
Kölcseyről, ki sírt, látván: mindig győz a vérszopó gazság,
s elvérzik a megszaggatott mellű, elárvult igazság.*

*Mesélhetnének kendtek, Herder s Meillet úr,
véget nem érőn, múlhatatlanul.
Mert véget nem érő, múlhatatlan
sors a mi sorsunk: fortyogó katlan.*

*Szemem künyüel árad,
Én junbum buol fárad.
Te vériüd bullottya
Én junbum olélottya.
Világ világa,
Virágnak virága!
Keserűen kinzatul,
Vos szegekkal veretül.*

*Porka havak esedeznek, esnek piros havak.
Keresztre tett, vérző anya-szavak
vacognak a megőszült bószakadás-éjben,
áznak az Isten szemgödrében:*

*szállnak a zord mélyből napteli tájra,
mert keselyűk étke lenn a fuldoklók mája,
s Kerberoszként ugat a nemlét vad kutyája:
életfánknak jajongva hasad le egy-egy ága.*

*Másra születünk: mindünk énekeljen,
világos és okos, szabad, tiszta nyelven!
Őrizzen a szó minket, mint nyáját Orpheusz:
szelídüljetek ballatán – biéna, tigris, oroszlán és biúz.*

(1984)

1

*Tépett tollú páva röpül
szél-sírású kertem körül,
nyilall föl-bé kis házamba,
emel föl-bé kis házamba.*

*Gyors madárraj-villogással,
nagy hegyiszel-csillogással
a fényes páva surrog itt,
rajokban ménkök követik.*

2

*Erős színek keverednek –
mélyén rideg érchegeknek
lobot vetnek, hosszan élnek,
s amíg élnek – égnek, égnek.*

*Tündérkednek: borzalomra
verődnének irgalomba,
s kemény kőkor-éjszakában
fészkelnek fehér magányban.*

3

*Ország nem óvja, tenger se védi,
vérző tigris: nézi, nézi
kénkö szemmel emberségünk.
Zöld-kék lángján égünk, égünk.*

*Fehér hattyú, ki vadra les.
Fekete kan: kéz közt kezes.
Zöld bajuszú, zöld szemű,
rettenetes hold-ékszerű.*

4

*Napon kígyózó zöld haja
bازai tájak hajnala.
Fájó szája csönddel híres,
ő a kényes szellem: lépdes
bétcsizmásan, ingerülten,
teljes sorsunkba merülten.*

(1979)

A DERESKI FESTŐ

1

*Hulló vér zubogja, zúgja a kő is:
bévettetett s elvégeztetett ő is.*

*Okádékba, mocsokba ájult,
a jeges és forró menny rádermedt, rágyúlt:*

*fióka villámütötte fáról,
lemozdult ő is önmagáról.*

2

*Mire vár ez a figyelem? Mit remél?
Szíve égő csillag, melyből Isten beszél.*

*A nyomorultnak szárnya, glóriája van.
Ártatlan. Törékeny. Súlytalan.*

*Sebezhetetlen törékenysége lángol.
Szemében irgalmas tragikum világol.*

*Tudja, hogy megfagyunk s elégünk itten,
de szelíden csillogó, dermesztő bittel*

*a gyermek-angyal alakját ölti fel.
Mire vár? Titok. Rejtély, mit figyel.*

*Bévettetett s elvégeztetett ő is:
hulló vér zubogja, zúgja a kő is.*

(1987)

ELVARÁZSOLT ERDŐ

Lipcsey György műtermében

*Elvarázsolt erdő: titkos történelem.
Belépsz s csontig hasít: ez történik velem.*

*Kigyúllad arcodon: velem történik ez!
Fojtott tűz körötted: ami volt, s ami lesz.*

*Vagy így igaz tán: a ma van itt jelen –
fényeskedik fájón ellenem:*

*ellenem – s így értem épül ő,
a verejtékes, megtanult jövő.*

*Lángot látsz a megalázottakon,
a fényre törő, gyökér-dúlt arcokon,*

*vágyat látsz és elbíresült reményt:
évgyűrűkkel bilincselte költeményt.*

*Vagy bitet látsz, mely olyan egyszerű,
mint a kő, mint a sír, mint a fű.*

*(Ó, ember vagy te, gyakran megrendülő,
a gyökerekből nap felé törő,*

*s azt, aki ember, úgy legyen,
érintse boldog kegyelem,*

*subintsa őt meg egy néma jel:
megérintetten menjen el.)*

(1983)

HAJNALI IHLET

Fejem még lecsavarva nyakamról, még kint, az avar deres ganéján.

A jelzések is kozmosziak még, láthatóak az idegen bolygók, piros kendőcskével integetnek.

November jó pénteki hajnala van, a gazda szunyókálva dől a láthatár szürke falának, az égbolt öreges kalapja lerántva még a szemére.

Sok még a munka, temérdek a tennivaló.

Össze kell állni egészsé, molytalanítani, irtani patkányt, erdőket lakályossá tenni, valamint otthonossá az őszülő anyaföldet.

Végére kell járni még e nagy ibletnek, ennek a nagy anyanyelvnek, a világanyanyelvnek.

(1979)

NYÍLT LEVÉL SZALATNAI REZSŐHÖZ

*kedves jó öreg
tükörtelen üres szobában dolgozom
s értetlen gesztusokkal védem
őrzöm az Édent –
majdnem meztelen majdnem meztelen
és nem értem és nem értem
mért nem néztél szelíd homlokomra
amikor kemény kemény ütésektől vánszorogtam
s elindultam elindultam szodomából gomorrába
szodomából gomorrába
magát túlnőtt városkából magát túlnőtt városkába
legyőzetett városkából legyőzetett városkába
még tollam se nőhetett
téveteg téveteg
pebely ha voltam
s te engem jó öreg
idő előtt pusztuló madárnak véltél
míg így beszéltél
példás példás
halálom lengte be fejem
s mint eleven hús ha hideg beborítja
megremegtem csendesen
nem tudom és nem tudom
bányszor öltem meg már magam
nem tudom és nem tudom
s ha sorsomtól is elfordultam mint a szélkakas
ez volt a válasz életünkre*

*lásd be bár tér vagyok
lásd be jó öreg
nem az akropolisz oszloprendje tartja eszméletemet
s ha lázas vagyok: sebhelyes történelmünk ölelget
gondold el jó öreg
mily hűség köt egybe két beteget
ne ne próbálj közbevágni
nem felelek nem felelek kérdezni akarok
hogyan éljen ujjongva az
ki két lesújtott várost egyszerre épít s egymagában
ha arra kersz hogy ez ne fájjon
hiábavaló szavad
de kaphatsz ha kéred egy maroknyi csöndet
nem felelek nem felelek kérdezni akarok
ballod-e hogyan meditál e föld
látod-e hogyan tördeli kezét
érezed-e te is a kettős ütést
az értetlen menekülést
szodomából gomorrába szodomából gomorrába
magát túlnőtt városkából magát túlnőtt városkába
legyőzetett városkából legyőzetett városkába
érted-e lebegő erőlködésem
míg itt e hazában leletként vágyom megmaradni
és öntestem jaj öntestem a hazám
elfogadsz-e elfogadsz-e így
horizontális kuszált vándorlónak
és érted-e végül e kort
hol dáridót csapna a férfi
de elmerül mélyen az anyagban*

s fönt fönt hol lebegni vágya
az új és a régi forró szurokja buzog
irgalmazz nekem
ha vágyom az őskort
hol szőrös bordák legelnék csontomat
mert be kell látnod
be kell jó öreg
egyedül vagyok magammal egymagamban
s keveset ért meg így csak az ember
gondold el jó öreg
mily valószínűtlen
hogy miniatűr fekete pillanat csak a lélek
s elmerül benne nagy bazája
az állatszemmek hipnotizált vendég
üvöltő trágár férfiak ahogy a gőzből kicsapódnak
s legendát áraszt testemre testük
múltat melyben büntelen vagyok
s téveteg nézem –
egyedül magammal egymagamban
nincsen semmi múltam
ember vagyok
és nincsen semmi múltam
tükörtelen üres szobában dolgozom
s értetlen gesztusokkal védem
őrzöm az Édent
majdnem meztelen majdnem meztelen

(1970)

KICSI FIAM

*Kicsi fiam, kincsem,
csöppem, csak megintsem,
apró orcád meglegyintsem.*

*Csingili, csingi, csing.
Viszlek a napra: kint
a szép hatalmas megtekint.*

*A dió: a d, az i, az ó
érik már, dörren – így a jó:
szépanya nyelvén hallható.*

*Kicsi fiam, kincsem,
csöppem, csak megintsem,
apró orcád meglegyintsem.*

(1977)

KRÓNIKATÖREDÉK

*Újbold idején, Vizöntő jegyében
kisfiammal sétáltam a réten,
s tűzcsóva gyúlt fölöttünk az égen.*

Nem láttam, jaj, ilyen jelet régen!

Ezerkilencszázhetvenhétben.

(1977)

TOMPA MIHÁLY ISMERETLEN KÖLTŐI LEVELE

Szövegmontázs a költő összegyűjtött leveleiből

Szeretett, kedves Jánosom!

*A Feketekönyvben leírtam a jövő század végett
a boltrészeg kocsiszt, a paráználkodó cselédet,
a falutól faluig vándorló gonoszt,
s lejegyzem, íme, neked sorra most
az aszályt, a förtelmes nem jó lét bugyrait,
hogy magyar villan magyar ellen itt,
felpanaszlok, János, neked mindeneket,
mielőtt el nem nyel minket a rettenet.*

*Te tudod, pap vagyok, az Isten meg német,
s gallérunkra varrva a fekélyt, a rémet,
az egekben ma német politika folyik,
amiként itt a földön is.*

*A mi mindennapi kenyerünket,
lelkünket, eszünket, szíviünket
falánk féreg eszi, düh, sérelem rágja,
elfogy lassan, mint a mécs, világunk világa.*

*A hűségés hóhér, Haynau elment régen.
A kivégzettek porrá lettek... Sírjuk a sivár égben.
Arad, Pétervárad, Pozsony és Komárom,
Lipótvár, Kufstein, Olmütz s Józsefváros
véreink ezreit nagy mobón elnyelte,
rideg kövek közt zúg a rebellisek lelke.
És császári béke lón, fekete-sárga,
dögmadár szállong itt faágról faágra,*

üszkös udvarházak gyommal lettek tele,
forró nyárban tört ránk Isten fagyos szele...
Meg-megállok néha, nézek csak előre:
csikasz kutya vinnyogva fut a temetőbe,
a pitvar előtt égett hulla fekszik,
a szennyes falon véres tenyérnyom vereslik,
a forró földeken bojtorján burjánzik,
bitófákon akasztottak szembogara ázik,
az éjben görbe csőrű halálmadár rikácsol,
s a titkos kéz egyre akasztófát ácsol...
Csendörök, betyárok, rablók és katonák
verik fel ijesztőn a száraz út porát,
a kocsmák, a boltok, komor kávéházak
a spiclikre mint megváltókra várnak,
hivatalok, templomok, iskolák
zúgják a fekete-sárga, torz isten szavát...
Századok tűntek el egypár év alatt,
kifordultak önmagukból kedves anyaszavak,
a magyar szolgabíró: Bihary von Johann!
A második felvonás, hiszem, még hátravan!

Elszánám magam egy légi útra, jól tudod,
ha binném, Ikarosz sorsára jutok,
feláldoznám agyam azon hártáját szívesen,
mely észvesztést okoz, örületet terem,
ha juttatnám általa népem gyógyulásra,
kor ellen, kór ellen új feltámadásra.

*De bidd, János,
csak lázas álom ez!
Itt szikkadunk, száradunk egyre,
szomjú szarvasokként vágyunk kútfejekre,
s nem jön felénk Isten mosolyával,
se ráncos, se roncsolt, sötét homlokával,
lelkünket a világ ezelőtt pár évvel
harminckét szelével fújta szerteszéjjel –
ganéjban bever, mint pusztán az avar.
Ám semmi, semmi baj...
Kacagok éjjel s nappal irtóztatón,
hogy emeli fejét rá nyájam borzadón,
kik engem ugyan elhagytak nagyon,
de magamat én nem hagytam el, s elhagyni nem fogom.*

*Kedves Jánosom!
Cifra urak s hölgyek ez országban elegen
mondják, hogy a magyar most már német legyen,
láttam őket Pesten s a német Babilonban,
s esküszöm neked, itt helyben, irtomban,
nyakukra vala az öröm bűdösödve,
a vígság pondrói hemzsegtek szemükbe',
s gondoltam legott, ej be szép emberek,
s megfordultam, végleg hazamegyek,
az örök-nyájas kurva, a csalogató remény
eltart majd valahogy e lázas földtekén,
mert akkor, ifjan, a ringyó nemtelen
a Duna-parton – vért köptem – azt súgta nekem,
nyájadban dolgozod erősen végbeidd,*

*mindeneket értve Istentől porszemig.
S mint fiadzó medve, lám, nem nyögök oly nagyon,
csak folyton és folyton, s igen borzadózom,
s cipelem mindenkor, mint gólya néma jaját,
lelkem és népem bánatát.*

*(Jön eszembe, Jánosom, a minap,
belépven házamba vállbojtos honfiak,
nyájasan az értésemre adták,
személyemet őrzik igen becses akták,
jobb lesz hát, Tompa úr, nem írni verset,
nem bolygatni negyvennyolcat s lelket,
hogy kiszabadult, adjon Bécsnek hálát,
mert nyakába akasztjuk a megye zsandárját,
s háza kéményére gólyafészket rakunk –
hogya nem a gólya, bele majd mi szarunk!)*

*Sírni való aszály van, száraz szél fú itten,
megveszett az idő, ládd, minden tekintetben,
feleség, gyerek, én, az ökör és ló beteg...
S a besúgó, önző, söpredék emberek!
A nép egyre korhelyebb, szegényebb,
mutogatja magát az áradó fekélynek,
fájdalomban, ínségben be gazdagok lettünk,
Isten keze súlyosan s folyvást van felettünk...
Göncben járó sok-sok törvénytelen gyerek,
az anyakönyvből késpengével kivakart szép nevek,
nyomorúság, bujaság, tobzódó rémek,
ínség, csapás, kolera, dög, adó és német,*

*dűlőfélben Isten s paraszt háza,
falaikat megcsalatott, örült Sámson rázza...
Ó, mint a szájból a zsírtalan puliszka,
kitolul könnyem, s penészes föld issza.
Hidd nekem, János, itt
minden-minden az isteni szép
s a baromi bolond közt, középen lebeg,
vérező szemünkkel nem látjuk az eget,
s ahelyett, hogy vén sasként
sziklához verném orromat,
morzsolom, mint szű a fát, magamat,
dagadt torkom véres, a mellem szétrepül,
éppen, mint népünk, éppen, mint hitünk,
az emésztő, űző láz igen megragadott,
fennállva gyötrődöm, mint a befalazott.*

*A sors, ez a gonosz kártyavető játék,
ha Úristenként mindent jó előre látnék,
akkor is, János, úgy is kifosztana,
s ragyogna mindig mindennek gonosza.
Lelkem bár magosba, tökéletesre tör,
fájdalmam a fényben tündököl,
mint vallatókorbács, kínom háromágú:
álomból felver a brucki dörgő ágyú!
Láthatod, írásom köszvényes emberé,
mellem, májam, kezem valami megveré,
jéghideg és tüzes idegrángás gyötör,
iramodva zárul körülöttem a kör.
A tegnapi jajnak lesz elmém lassan mása:*

*ó, kötél által kivégzettek végső rándulása!
Emlékeim bűtelen, bamba kisgyerekek,
pokolra rántó képtelen képzetek:
Boldog ördög. Nagybelű szent. Ámen.
Tündér köszvény. Megnyúzott víz. Á, nem!
Részeg hattyú. Forró jégcsap. Ár.
Mézes kréta. Ügető fül. Fogatlan láthatár.
Bőröm, mint a sárgadinnye héja,
kínom, mint a bélpoklosok kínja...
Pólyázott dög. Édes, vigyorgó levegő.
Akasztott sóhaj, mely önlevébe fő...
Elmémet, jaj, s nem életem féltem!
János, te tudod, én nem ezért éltem...*

*A vérző idő elfalja társaink.
A Tízek fogynak. Öten lettünk csak, ím...
S Pesten vakaróznak a rühes óriások,
ricsajozik nagy, bélpoklos bandájuk,
megítéli az Úr az ilyen életet,
boldfényben rajzik a fosó sáskasereg,
szeméttel vannak tömve a lapok,
nem, János, ezeknek verset én nem adok!
A hirtelen támadt tengernyi zseni
literatúránkat kempelenezi,
orgazdáik élén ágrólszakadt istenek
osztogatnak nekünk, közölni, kegyeket,
kuruttyolás, krákogás, bögés és rőfögés,
a színpalak mögött sápadt nagy röhögés,
s a kritika, míg hozzám dörgölőzik,*

*lábikrámba falva envéremén bízik...
Átkozom az első verssort, melyet írni kezdtem,
a napot, melyen csúfságomra poétává lettem...
Verseimet tarisznyámból a földre kiborítom,
s lebugyozom, János, miként itten írom,
egyet-kettőt mégis sírva felemelek,
ez se hugyos, mondom, ez se, és reszketek,
a könnyek között, egyenként, észre se veszem,
s lassanként a földről mindet felemelem.*

*Írok neked, írok e szörnyeteg éjben,
ázik a szemem keserű levélben,
zúgó fejem előre s mindjárt hátra ránt,
szegény fajunk, elárvult szép hazánk...
Lázár lettem, János, meghalni lenne drága,
de élni kell így is, százszor Jóbbá válva.
Vagyonban, testben, hitben koldus vagyok,
koporsómon fényes szögek a csillagok,
döglőfélben levő, sorssal vert poéta,
óceánba ömlő folyó maradéka,
a torkolatnál mégis gyorsítom futásom,
van erőm még, van tán talpra állnom.
Bár ugrándozik szemem borjú módra,
s lebukom a szószékről olykor a padlóra,
nem csábultam ám meg vénségemre,
hogy talpamat nyaljam, mint az öreg medve,
e nagy zajú korban, hol kevés az öröm,
titkos módon dalba, beszédbe öltözöm,
s ha panaszom hallja valaki is többé,*

*változtasson az Isten németté,
vagy tömjé teli kaviccsal a számat,
bogy ne halljon az eljövendő század.*

Hanva, 1865. július 11.

(1983)

EMELJE KÖNNYŰ SZÉL

A rakodópart alsó kövén ültem...

JÓZSEF ATTILA

*Aranyló déltáji időben
lejárók ide újra s már örökre
tenni egy kicsiny, benső bonfoglalást.
Tenni egy kicsiny, benső bonfoglalást.*

*Mi találtatik,
tudja mind a lélek,
mint naphoz a földet vagy szájhoz a száját,
úgy kötnek engem ide már az évek:
az eszméltető, józan látomás,
a hatalmasan megtartó áradás,
s a szél, a messzi szél –
belső tengerről, szívről érkező.
Belső tengerről, szívről érkező.*

*És ideköt valami egész is,
könnyekkel küzdő, kezdeti láz,
emelkedés, verdeső szürke szárny,
a fészekrakó, benső bonfoglalás.
A fészekrakó, benső bonfoglalás.*

*S a lélek mondja tán
keringő, lengő útjain,
ösvénye porán:*

*elvonuló, szálló nemzetét
legmélyén is fölfedezte már...
Emelje könnyű szél, verdeső madár.
Emelje könnyű szél, verdeső madár.*

(1975)

Isten könnye

HARMADIK LEVÉL

*Királylány, az Angyal Templomát
áldani jöjj velem,
földjeink érett gyümölcsét
meglopni jöjj velem,
elénk csak Isten áll,
a sziklás hegy s a halál,
s keringő ölünk a drága domb ölén.*

*Királylány, Anyáék Ősálmát
álmodni jöjj velem,
villámcsendben a kis hegyen
alámerülni jöjj velem,
átfog, ó, engem sok titok,
míg ruhádat, arcod felnyitod
legázolt füvek s alkonyok idején.*

*Királylány, az Óriás Harangot
zúgatni jöjj velem,
a legelésző, göndör nyájak
vidékeire jöjj velem,
arcunk Istennek ismerős,
imánkban gyakran hívtuk őt,
legyen velünk lázaink idején.*

*Királylány, a Halott Madarak
sírbanjtaihoz jöjj velem,
kicsi éveink éhes halottjait*

*megkoszorúzni jöjj velem,
ősz fejek védnek,
a titok, a rög s a lélek,
a lebegő, új fészkek sok száz fa hegyn.*

*Királylány, a Kérgesedő Kezek
ünnepeire jöjj velem,
majálisok, mókák közén
fel-felderülni jöjj velem,
apám e földön boldogult,
míg élete szívbe, lombba bújt:
ó, sólyommá lett Isten tenyerén.*

*Királylány, a Nagy Lila Földek
birodalmába jöjj velem,
aranymáglyaként hol leng kegyelem,
szédülni oda jöjj velem,
holdfogytakor hol ijedten jártunk,
talán ma megvetnénk lábunk
borgonyként a fény zuhogó vizén.*

(1975)

FÖLRAGYOG CÍMERÜNK

Zé-nek

*Most már nehéz – ágytól ágyig
lobogni ellened halálíg.
Most még nehéz – boldad, napod
ellenembe s értem ragyog,
bát fölemellek, nyíló boldog,
végezhesd el földi dolgod,
s oldalamon – gyúllad rajta
hósapkás láng, rózsafajta –
lobogsz te is ágytól ágyig,
csillagaimban halálíg.*

(1978)

NYOLC SOR ÉNEK

Z.-nek

A nő és a férfi:

minden.

És aki őket nézi:

Isten.

Nő és férfi vére hull

örökre:

világ esője,

Isten könnye.

(1985)

LEFEKVÉS ELŐTT

Apollinaire-nek és Ilonának

*éj van füst van apollinaire
kitárom az ajtót a jobb kezem éppoly üres mint a bal
elszomorodom
istenem apollinaire
nem imádkozom hamu hamu van az ágyamon barátom
a mlady svetet meg az
emberiség történetét
vette be altatónak miután megbeszéltük a napi
szerelmet különben
minden este ragyog
a fönix szobánkban apollinaire csak azért írok
hogy dicsőítsenek
a rádió vietnamban
újabb repülőgépeket ilona ilona érted apollinaire
ilona délután
újraéledt hamvaiból
és folyton egy vaskos könyvet nézegetett asztalomon
azt kérdezte
fel bírná-e emelni
mondtam hogy persze és hogy irodalmi lexikon
megkerestem benne
kosztolányit istenem
érdekelte mire felolvastam neki az ilona című verset
lankatag angyalok
aléló sikolya ilona
ilona ilona ilona apollinaire ő úgy ragyogott mint*

sok minden aminek
oka van a ragyogásra
mert azt gondolta minden ilonának írta kosztolányi
ezt a verset
egy csomó metafora jutott
eszembe ilonáról meg az ösztönös ritmus apollinaire ilona
apollinaire
ilona sírt az első szerelem kagylóit tartottam füléhez
ilona nevetett
s mondta ő is írt már
verseket majd megmutatja
neked ha érdekel aztán azt kérdezte szlovákul nem írok-e
nem bár olvasok szlovák verseket
de magyarul írok mert az az anyanyelvem mire
kimentünk sétálni
és nagyon sok kiégett neont láttunk akár a fönix hamujában

(1972)

ZSÓKA

*Igen. A szerelem: madarak lábbal az égnek.
Azt játszottuk egyszer, trolibuszok vagyunk.*

*Éjjel, a törpe ég alatt,
azt játszottuk egyszer, trolibuszok vagyunk,
s a megállóknál leguggolt a város,
hogyan megöleljük hatalmas térdeit.*

Aligha volt tizenkilenc éves.

*Feketén keringtünk csillaghidegben:
szeretők egy parázsló madárban.*

*Mert a szerelem:
egy folyón a szája
vagy mankón bicegő milliméterek.*

*Egy kis irodában dolgozott
délután négyig rendszerint,
és érintése tépés volt testemen.*

*(Tiszta köntöst teríts, istenem,
minden szeretőnek.)*

*Aligha volt tizenkilenc éves,
s azt játszottuk, trolibuszok vagyunk.*

*A törpe ég alatt ismeretlen állatot vezetett
kézen fogva az éj,
kesztyűbe takarva erős karmait.*

(1972)

CIGÁNYLÁNY

1

*Megkérdeztem, el bírná-e viselni a börtönt.
Megkérdeztem, hogyan tudja eltartani gyermekét.
Megkérdeztem, van-e anyajegye.*

2

*És kimentem sírni a hideg esőre.
És visszajöttem, itallal kínáltam.
És ittunk, ittunk, sokat, szerelmesen.*

3

*Mondtam neki, kelj föl, mosd meg arcod.
Mondtam neki, tiúndér, élj velem.
Szerelmes szökat, Istent mondtam neki.*

4

*Nem felelt, csak csökolgatta magát.
Telerakta haját csillagokkal.
Rám emelte bűvös tekintetét.*

5

*Köcos, szép haját –
mérlegelte arca új jövőjét,
s míg tette mindezt tiszta hidegséggel –*

kő volt kint, ő, kö az éjszaka.

(1975)

HIMNUSZ

*Szerelmem, fénylő csöndem!
Sötét viharom sikolyát majd
méhedbe fogadod s megcsitítod.
És nemzésünkben szépséget fogansz.*

*Szerelmem, istenvirága-szépem,
vérverejték a mi szerelmünk,
édesség sírása s könnyeink
megtérése Isten tengerébe.*

A te csípőd hajlásai olyanok,
mint köszöntyűk,
mesteri kezeknek műve.
A te köldököd, mint kerekded csésze,
nem szűkölködik nedvesség nélkül.
A te hasad, mint gabonaasztag,
liliomokkal körülkerítve.

*Ó, szerelmem, szépségbe nemzés láthatatlan
lángjától gyúl fel a tested,
aki majd befogadsz, istengyümölcse-édes,
dús föld, ég vize, testem magvait érlelő.*

*Szerelmem, fényben tengerző hajnal,
sírva szülsz meg boldog halálom,
mint napkelte a maggal terbes éjt:
legyen a világnak virrasztó világa!*

*Mint égbe törő könnyű madarak,
fénybe lép és lélegzik általad
minden, ami él,
mert tevéled a szépség van jelen,
s az ámulatba ejtő létezés beszél.*

*Ó, kezed kezem és arcom arcod.
Lélegzetvételünk: Isten léte.
Megszólalásom megszólalásod:
ünnep forrása s fénye.*

*Szerelmem, szétáradásom megtartója,
ki öledbe fogadsz majd, kedvesem,
gyönyörödbe öltöztetsz be engem:
megékesítel fénylő csönddel,
s megkínálsz örök jeleneddal.*

*Ó, szerelmem, istenvirága-szépem,
istengyümölcse-édes teljes létem,
befogadsz majd, arany edény, s én lezárlak,
s a szabadságba eggyéegve beleölelődjünk.*

(1993)

ÜNNEP

TŰZ

*Égő körben könnyökölsz,
s halálra dermedten figyeled:
Isten a létünkéről lázas érveket, nem
hallott szavakat, forró tényeket
rajzol a porba – arról, hogy röpillünk,
egymásba égve, s arról, hogy a sírás
ünnepe: égre izzó erdőtűz,
közeleg –*

*bajolj közelebb: megírhatatlan életed
lángokban áll, hallgat és ragyog.*

LÉGSZOMJ

*...és nem tudod, hogy te vagy a
nyomorult és a nyavalyás,
és szegény és vak és mezítelen,
akinek törzsén és ágain
zihál a koldus szerelem,
s míg tűzben megpróbált aranyat
cipelsz a rád roskadt menny alatt,
nap perzselte sivatag parazsa lesz a szád –
nincs irgalom, vakító ifjúság*

*cellája őrjít, édes kárhozat,
s én, miként a keresztről levett,
ajtód előtt állok és zörgetek.*

SUHOGÁS

*Miért van az, hogy megszólítasz, miért? S
miért úgy, mint senki más és
semmi más: mint személytelen,
rég bolt fák közt a szélzúgás? És
miért a gyerekkor Istennel-egy tája
az a táj, hol kél e szél, amelytől
cserepes lesz a száj? Miért van az, hogy
megszólítasz, miért? S miért úgy, hogy
a képzelet, mint kagyló a gyöngyöt,
körbezár, hogy tudjalak s csak téged
egyedül – és minden más: a holt,
az eleven, mint világ végi vérző nap,
elmerül?*

ÁRAMLÁSOK

*Szemek, égbolton arany
ablakok, lelkek, kik
fényletek, tornyosuló egek,
tengerek, teremtés éneklő
virágai, madarak, világot kigyújtó,*

*méretlen szép szavak: mondjátok
ki. Ti beszéljétek.*

*Én hallgatok. Csönd leszek.
Néma völgy. Ima, kit szépséged –
szálló szél fogalmaz. S betölt.*

ÁLOM

*Tavak ezernyi tükre. Várlak.
Ülök a völgy mélyén, s gyerekarccal,
gyerektenyérrel várlak. Hajladoznak
a fák. Fehér madarak szállnak.
A szélben, mert süt a nap – vagy azért,
mert létezel s várlak,
ezernyi lomb ragyog. Istenem,
irgalmaz. Halhatatlan vagyok.*

TENGER

*Isten szemkápráztató tengerében
fésülöd a hajad,
s mialatt az egek megrendülnek
és báránnyá lesz a fenevad,
elárasztja a tengert
a világ vére, a nap.*

*A tenger tükre előtt állsz
és megszólítasz.
Vérző gyöngyök szádban a szavak.
S a tükörmélyi egek egeiben
a Forrás körül hold- és napékszerű,
sugárzó állatok alszanak.*

KÁRHOZAT

*Mért vettek fel engem térdre,
és mért az emlőkre, hogy szopjam,
hogy e szavakat gyűrve most,
az édes tejjel kiöklendezzem, kimondjam,
amit nem lehet s nem szabad!
Világom világossága, add,
legyek, mint a kisdédé,
Isten ölében kuporgó...*

*...amit nem lehet s nem szabad,
arra vágyani, egyedül arra a parázna,
ismeretlen helyre,
ahol a kárhozat a legsötétebb
zugot is bevértzi,
odatalálni s kisdéd arcod nézni,
ahogy csak Isten nézi önmagát.*

SZABADSÁG

*A világok valamelyikében,
mely kezdettől van és létező,
a világok valamelyikének
méhében görnyedek, forrón
és csuromvéresen.*

*Mi történik az egyetlen lénnyel,
kit szeretek? Akit szólítok,
s aki szólít? Aki megragad,
és kitép a szabadságba, hogy lássam,
amiknek meg kell lenni.*

HATALOM

*Kitártad fényes szárnyaid.
Megnyílt eged ragyog.
Végtelen tükör életed.
Minden: világ vagyok.*

HIÁNY

*Mint egy újszülött, világra jöttkor,
mint a bűnöző, a lesújtás pillanatában,
mint a senki, kuporogva a didergő semmiben,
olyan megsemmisítő és diadalmas,*

*olyan parázna és vakító,
olyan morajlón Isten nélküli
a biányod.*

*Aki hegyet és tengert alkotott, világot,
s elmerít izzó kegyelemben,
tüzes gombostű fejében.*

KEZÜNK

Kezed. Kezem.

*S a világ végi csöndben
a pusztaság.*

*Ó, ismerlek,
ahogyan csak Istennek szabad
ismernie magát.*

OLTÁR

*Emléked zubog, mint zokogó zápor,
újra és újra szentély lesz a vágyból,
oltár, melyen kigyúl aranyfüst szemed,
és zsoltár izzik benne, örök emlékezet.
Melled, mint az égő nap, világít,
ó, édes Lény, ki világokat árnít.*

SZENTÉLY

*Szentélyem: az ének Isten-tornya voltál.
Arcod, mint az égő, súlyos zsoltár,
tisztá volt, mélylő és örök.*

Ó, vérzik a jövőm, ha múltamba szédülök.

VESZTŐHELY

*A világot, melyet nem ismerek
s amelynek nincs neve,
karod-lábad indázza be, s szemed izzó
ikonjai rajzolja tele. Itt élek,
ebben a rettegett ragyogásban. Itt
alszom el, mint a keresztről levett. Itt
ébredek. S nincsen, aki kivezessen
ebből az öldöklésből.*

*A világnak, melyet nem ismerek,
vesztőhely a neve.*

POR

*Kigyúlladt erdőből, gyönyörű
vad, kigyúlladt sorsomból
kitépted magad: égő por az arcom,*

*égő por két kezem, bekeríti arcod
égőpor-tenyerem: suhognak
odakint csillagok, jegenyék,
ünneplik, mi igaz, ünneplik,
ami szép.*

ARANYGYŰRŰ

*Bekerített Isten körös-körül véled,
égő csipkebokor lángjai közt élek.*

*Vakító kegyelem s vesztőhely az élet,
bekerített Isten körös-körül véled.*

(1993)

Szótlanul kéne szólnom

TITOK

*Gyönyörű, nagy, nehéz versek
kísérnek, angyalarcú poroszlók
a mindentudású fényben,
a halálnál is kiműveltebb létben.*

*Nézzük egymást. Néznénk.
Kinek kell mindezt megvallani?*

(1993)

VIRRASZTÁS

Csanda Gábornak

*Mindig ez. Ez a törékeny,
édes dráma, mit halálodig írsz.
Mindig ez az égő, vallató
pillanat: irgalom vagy részvét
lesz-e részed, amikor véget ér. Az
összeomlás drága mondatát, éppen
azt nem tudod, amikor majd
félíg írt verssorod
lezárja virrasztásodat.*

(1993)

ÜZENET

Határ Győzőnek

*Ki megítélsz majd, polgára jövő évszázaknak,
és szavaimon tengerzik mosolyod,
mint éjjelenként nagy vizen a hold,
akkor, ott majd mégis észbe vedd:
éreztem arcomon óvó tenyered,
az ősinger, a záporzó fénynyaláb,
míg formálta verseim évezres szavát,
az életből a létbe, a mindig-létbe vitt,
megízlelve lüktető misztériumait,
s a léten ütött tűbegynyi, izzó lyukon át
idődnek is hallottam pár születő szavát,
s mindenik véres volt, síró, mint csecsemő,
mint bármi, amit itten kínban fényre jő.*

*Ó, rettegve bár, mégis elismerem,
a század, melyben éltem, örök anyajegyem.*

(1993)

TÁTONGÁS

*Bibliapapír-vékony ezredvég, te
Isten-magányban lebegő,
honnan és hová is röpted
ádámivadékaid? Kik
szaporodnak és sokasodnak,
és betöltik a földet néma
istenükkel – áttörhetik-e egyszer
a tátongássá tágultat: a teremtéstől édes arcú
múltat, hogy szívükből kiégjen
a szolgaság s a ború: a titkos lángú
Oszthatatlan-Egy-Háború?*

(1993)

ÁTVÁLTOZÁSOK

*A metamorfózis hegedűi
köztem és köztetek
mit is muzsikálnak?
Vonó-ágai töredeznek
az önnön lombjába csukott fának.*

*Sebol egy madár – szárnyai nagy,
sötét felbők az arcomon
átgördülő földi éjszakának.
Kis csillagok tollazatán:
röpülni nem – mit és mire vágnak?*

*Álomra gondolok, s hegedűk
fatörzse ropog. Mint aludjak?
Madár sebol. Némán buknak
a meteorok alá, s odább
a hold hubog – hangja lágy;
gally subint le a habokra,
tanítván a folyót tiszta dallamokra.*

*A metamorfózis hegedűi
égen, földön is muzsikálnak:
köztem és köztetek töredeznek
vonó-ágai a fának.*

(1979)

BESZÉDEK

*Egy pillantásban, tudod, mennyi istenség van.
S azt, hogy az istenség kér, követ.
Az arcon, láttam, mondani így merem,
az istenség elárad,
és hallottam, mondani így merem,
szavait a szájnak.*

*Igen, tudom, a sorsban istenség van.
S azt, hogy épít
fészket fejem fölé.
Én úgy tudom, a kényes páva
megleli hangját – sorsom súgja,
és igazát a száj kimondja:
tisztá percben istenség segít.*

*Tudod, a versben mennyi istenség van.
S azt, hogy roppant súlya
könnyű szelet követ.
És visszaadja eltűnt lélegzeted
egy perc lángja is – szavad igazsága
kiforgatott minden vagyonoddal felér –
a sötét idők kigyúlt csillagköveinél.*

(1974)

ÉBERÁLOM

FÉNYKÉP

*Megrendülten, mosolyogva állsz
a lét tengerző tükrében. Nincsen mód,
nincsen szó többet mondani.*

VÁLSÁG

*Azt tagadjuk meg,
mi öröktől fogva önmaga.*

*Holott vagyunk.
Mint a sziklák s a mennyek.
Hatalmasan, kimondhatatlanul.*

SZIRMOK

*Egyetlen pillanat őriz.
Örökre.*

*Szóra nyílsz, és világok nyílnak.
Világillatban beszélsz.*

TŰHEGY

*Ha nincsen tér és nincs idő,
se pusztulás, se pusztítás,
ha nincsen se férfi, se nő,
se kijelölt föld s elkerített vizek –
hol könnyöklök, s főleg ki könnyököl
e dolgok elgondolásakor?*

*Ha minden Egy s ha tűhegyen
forog, aki él,
miért vérzünk és mi által
e vakító kettősség ölén?*

SÍRJ

*Sírv. Úgy, mintha béke lenne,
eredendő, tiszta nyugalom. Sírv:
harmatban fűszál, esőben fűzfá,
sírhalom. Leragadt szemmel:
sírv könnytől gazdagon. Minden,
mi holt s ami él, minden véled
árad. Add vissza a tenger sírásának
tűzben ragyogó pupilládat.*

ÉBERÁLOM

*Szétrobbanó összetartás, összetartó
szétrobbanás vagyok. Méhkas és
sírkő. Teremtek. Hallgatok.*

EMBRIÓ

*Meggörbült háttal, leragadt szemmel
írni – a sírig. Igen, mint az
embrió a méhben: várva csuromvérben
a csodálkozó beszéd Istenhez hatoló
örömét.*

PECSÉT

*Úgy mered ki belőlem az Írás,
mint ezeréves platánfa, szeliden,
s úgy, amiként Jób torkán a sírás.
Tudod, Uram, miért. Úgy legyen.*

ENERGIA

*Elbűvölően képtelen vagyok.
Mindenem sötét. És ragyog.*

OTTHON

*Tündöklő bontalanság, mi más
lehetne ázott rongycsomók, kenyérmorzsák
s érett gyümölcsök közt utam. Honnan
s hová? Kérdezd az irdatlan éjt,
az alázatos füvet, a halálba merülőt
a vesztőhelyen. Vagy őt, aki ír, e vers
otthonát írja, s érintése bűn és kegyelem.*

PARÁZNASÁG

*Álomba süllyedt szolgaságban,
szenvedélyektől ragacsos,
fénytelen megaláztatásban
verejtékezünk és vérzünk,
mint egy parázna világváros.*

FÉLELEM

*Ismerd be: félsz. Mint
vesztőhelyen az állatok, retteged
a pillanatot, a villanást, mely
bátrarántja fejed, s elhal
lélegzeted. Ismerd be, a színarany
tengelyt, melyen forogsz,
úgy érzed olykor, mint kísértőt,*

*ki beforgat a mélybe, a szenvedéllyel
leigázó éjbe. Ismerd be,
nem tudod, röpiülsz-e majd,
és száguldásod milyen világokat sodor,
s ki győz le téged, miféle szépség
pecsétel be, miféle mélység
tátongása hívja, s őriz meg
létedet? Ismerd be életed!*

SZOLGASÁG

*A véres, mocskos, silány és parázna napok
és éjek – a vad birok, igen,
Uram, felemelt. Hazára lelt
meddő s gonosz létem, elhagyván a moslék
melegét, ahol éltem. A lehetetlen ragyogása
ez, azé, ki egy tapodtat sem tágít. S íme,
miként elvárod: nem a világ engem,
én emelem magamhoz a világot.*

HÍVÁS

*A Hang, amely bív szakadatlan,
lebatol makacsul, lázasan
a mélyünkbe, a néma virágzásba,
hol atyáink, a mindenükből kiforgatott
holtak, mint tengerek omlása,
hegyek torlódása,
záporzó fényben alszanak.*

LÁZBESZÉD

*Ebben a kifosztott pusztaságban,
rühes biénaként, hangtalanul
és sugárzón, a sírás kegyelme közelít.
Ó, gyermekarcú, gyermektekintetű
szörny, hallgasd velem a por
örökkévaló énekét,
ó, hallgasd velem e lázbeszéd
könnyű kottáit s jól figyeld meg, amint
biányod izzó jeleként
lerombol és megörökít.*

FOLYAM

*Mily megrendítő lehet egy – akármilyen.
Egy hurrikán. Egy tekintet. Egy szívroham.
S mily meglepő, hogy egymagam
birtoklom mindezt: óceánt és gyermekláncfüvet,
hóesést, kozmoszt, tornyokat és hitet.*

*Mily önfeledt, egyszerű s balhatatlan minden.
S milyen nebez. Milyen tűznebez.*

AZ

*Az szeretnék lenni, aki vagyok:
te meg ő.
De nem lehet, nem szabad.
A kárhozat kései között kell véreznem,
mint neked és neki.*

*Beláthatatlanok vagyunk, Istenem.
De te nem.*

ÉLETEM

*Milyen is lenne elgondolódásom,
belegondolódásom a létbe?
Milyen is lenne a madárdal,
s a madártest vére?
S egy liliom? Egy villám? Tűzsor döreje?
Milyen is lenne nagy vizek ereje?
És életem is milyen óceán
háborgásod nélkül, Uram, jó hiány?*

ÉBERSÉG

*Akinek van füle hallásra, hallja
a teremtés hat szavát,
s a hetedik szó szélben szálló,
kimondhatatlan igazát.*

IGEN

1

*Mit is akartál? A bangsúlyok
milyen vágyaival, hogy üdvözlj:
te nyomorult, te meztelen
test és kárhozott lélek? Mit is
akartál? Igen. Élek.*

2

*Igen. Írok.
Mert még, mert már
nem értelek.
Holott lennék veled: volnálak.
Csurom vér vagyok: merő seb a vállad.*

(1993)

FORRÁS

*Aki nem kezdődött és nem múlik el,
aki nem hallgat és jaj, nem felel,
ki változatlan s érzékelhetetlen,
és azzá lesz, aki lesz és lehetetlen,
aki előtt név és névtelenség semmi,
ki nem távozik s nem bír megjelenni,
ölelkezések súlytalan, izzó láza,
ezer évek áradó, parázna biánya,
befogadó s kiáradó, adakozó titok,
aki nincs, de léte végtelenné nyitott,
ki magasabb az égnél s tengernél szélesebb,
aki felé utam égő porban vezet,
tűbegy, melyen minden élő forog,
s övéi a gyilkosok s mind a boldogok,
ki elevenben s boltban önmagát figyeli,
s létével minden zug csordultig van teli,
az Első fény, akinek van Neve,
s elgondolhatatlan a szelleme,
ki szótlantul szól és némán árad,
sodorva hitvány göncét a szolgaságnak,
aki által hozzám az egész világ beszél,
a villám, a fű, a szivárvány s a szél,
körökön túl izzó, mérhetetlen nulla,
fenségesen s folyton megvalósuló s újra,
szándékaim, szavaim, perceim ünnepe,*

*musica mundana, széttengerző zene,
ó, tulajdonságok nélküli semmi –
mindenem, kit nem tudok megnevezni.*

(1993)

MÓZES

*Ki számba adod a lebeletet,
bogy formát adjak az izzó Egynek,
mely szívemből kiragyog,
aki Vagy, mert Leszel s aki által vagyok,
jajomat és állati dühömet vedd el
undoromat is rettentsd el
– ó, sír a fű, a pálma, vérzik körben a hegy,
teremtésed irdatlan, vég nélküli seb –,
imám szava hatoljon szívedbe, mint a kard,
pusztító izzásom szűnjön meg, akard,
ó, add, bogy a vérengző alkonyat
elnyelje szent baragomat,
s tedd édessé sós könnyemet,
mert nem lehet – csak így lehet
magammal téged megkínálnom,
mire minden pillanatban vágyom.*

*Ó, nézd el nekik, bogy felépül
az iszonyatos Oltár,
te tudod, Uram, bogy szétfeszít
a most még a most már.*

(1993)

KALEB

*Pálmaligetek, mandulafák, fügek
szerelmes illata, búzamezők tengerző
ezüstje kísérte akkoron Názáretbe. S Mária
sírt és Mária nevetett: kit ölében
rengetett s szoptatott, s kit
gyenge válla, karja meg nem tarthatott,
Ő öleli most, a Várva Várt , ki
Tűzön, Vízen átment, és most hazatalált.*

*S megölelvén Jézus Máriát,
a názáreti vérző otthon udvarán
megállt. Véle voltak mind a tanítványok.
S lebajolt Ő ekkor a sovány kiskutyához,
és arcához emelte a túláradót, a hűséges
Kalebet.*

*Ó, miért, hogy a boldog örült, az eb,
akit a Senki tanít, miért, hogy ő tudta,
ami Van: az aranyos lángokat
s az édes illatot, a Tűzet, amely
átjárja a Tengert, s élővé tesz minden vizeket?*

S Júdás szívében miért a rettenet?

(1993)

*Tudatlan falusi asszonyállat voltam, galileai
 bitvány, lelketlen némbér, kicsit kapzsi, kicsit
 zsémbes, csoroszlyaarcú, pletykaéhes. Amikor
 nálunk járt, s a tó mellett prédikált, mindjárt
 láttam, mennyire meggondolatlan s gyermeteg. Meg-
 sajnáltam, s mivel mondhatatlan jó volt közelében
 lennem, úgy döntöttem, mellette maradok. Bár in-
 gerelt, hogy boldog-boldogtalan a nyomában caplatott,
 leprások, vakok, koldusok, ringyók, szajbák,
 kerítőnők, cafatok, éreztem valahogy, anyja helyett
 anyjává kell lennem, mosnom reá, itatnom,
 etetnem. Hisz olyan élhetetlen! Nem tud semmit
 fertőről, mocsárról, s hiszékeny, mint a kisgyerek:
 keskeny útja, hirdette, az Országhoz vezet. Az
 Írástudókat, igaz, megvetette, de nem jobban, mint
 bárki parasztember, kinek a gyümölcse
 álnokságok miatt gyakorta a nyakára rohad. Fájt,
 hogy megvetik, átkozzák, gonosztevőnek,
 istenkáromló kígyónak nevezik: nincs ki
 mind a négy kereke, s különben is feslett
 templomi nő és római katona zabigyereke. Nézzétek
 a szemét, mondták, kik a búsosfazekat féltve
 megrettentek tőle, nézzétek a szemét, nem héber szem,
 idegen, örvény van benne s árulás ezüstje, mélybe
 ránt bennünket élő-elevenen.*

*Rémület és borzadály szállt
 keselyűként a szívemre, amikor látnom kellett,*

*miként szegezik keresztre. Kékre korbácsolt arcáról
patakzott a vér, s aranyos szemében magány
rezgett, riadt alázat lángja. És sugárzó, gyermeki,
ijesztő mindentudása! S amikor irdatlan
emberi sóhajjal megrendült a föld, és sziklák
basadtak, kövek robajlottak, s elnémultak kutyák,
tevék, égi madarak, az iszonyatba merülő
menekülés maradt. Ó, kísértet városa, Jeruzsálem,
napokon át felsírtak csecsemőid, mert ágyuk
fölé az Idegen borult, s arcukra az Ő
forró könnye hullt!*

*Galilea felé most
kínok közt visz az út, gázlókon át, oroszlánok
s részeg katonák között, de vár ott rám
a sugárba öltözött. Nem gondolva a vérdíjjal,
előjön bujdoklásaiból, s ég bár az arcán még
a lándzsa és a szög ütötte láz, közénk jön, mint
édes Ige, legelöl, és szemében a bennünk lévő
Ország tiündököl.*

*Valóság lesz
s bizonyosság újra őt hallani, mert nála
vannak a lét kimondhatatlan szavai.*

(1993)

JÚDÁS

S most elmúlik tőlem életem. Lefoszlik rólam, mint pestisesről a bús, lerobad minden álmom és gondolat. Élsz-e még? Vagy lecsuklott már végleg megcsúfolt, töviskoronás, vérben ázó fejed? Sötétben habzó szakadék hívta születésemtől lelkemet. A mérhetetlen balál rám meredt, s rühes kutyaként, riadtan, dermedt szívvel éltem, mégis dölyfösen. Róma volt, az Impérium s Athén az álmom, s hogy Ábrahám és Jákób és Izsák mélységekből buzgó, boldog vizeiben merítem meg gyermekeimet. De az Úr, aki megjelölt az anyaméhben engem, Hozzád rendelt, hogy életem tátongó tátongás s rémület legyen. Hogy Belzebub fiának, Kígyónak mondjalak, názáreti ocsmánynak, idegen nemzette fattyúnak, ki káprázatban él és lerombolni készül mindent, ami ősi törvény, mindent, ami szent: mindent, ami megmaradást, Életet jelent. Ó, szeretnék kitörni a magzatvízből újra, hogy lábad elé bullva magammal megkínáljalak, állati testemből az isteni lánggal! De tudom, már nem lebet. Áruló csókom vérzik arcodon, míg kiszenvedsz lassan a kínos balál fáján, a kereszten, mit vállamra venni érted gyenge voltam. De

*látod, most megteszem. S elmúlik tőlem
életem. Lefoszlik rólam, mint pestisesről
a bús, lerohad minden júdás-gondolat. Tiszta
vagyok, végtelen és szabad. Országod, mint édes
szélroham, szívembe árad s előnti lánggal
testemet, mely kitágul az olajfák illatában
s lebeg... Ringatózik s úszik örök, forró
fényben, erre vágytam kezdetektől, már az
anyaméhben. Szeretetre, igen, minden porcikámban,
mit nem találtam szegény, tébolyult
anyámban, és a többi boldogtalan asszony-
állatban sem, akiknek a láttán, jaj, mindig
megdermedtem. Élsz-e még? Vagy lecsuklott már
végleg megcsúfolt, töviskoronás fejed? Ó, befogadta,
érezem, tekinteted bűneimet, szenvedéseimet.
Teljesül hát, betelik a nebo-hegyi jóslat:
most, amikor kialszik bennem a nap, köröttem
vakítóak a sugarak: halálom által
a méretlenbe árad szét a lelkem, s szeretni
tudom sorsomat. Az életből a létbe szállok
el, s mert megfizettem mindenért, Ádám végül
magához ölel.*

(1993)

PILÁTUS

*Igen, a Szanhedrint, a habzó szájú
irigyeket, s a tetbrarkát is, e koronás
rabszolgát, a mocskos gerjedelműt –
megleckéztetem. Ha nem ítélhetnek
s nem ölhetnek, hát ne ítéljenek
s ne is öljenek! Nem vonít majd
e dühös falka, sem Heródes bitvány
papagájserege „feszítsd meg”-et,
ha az édes hatalmú Ronccsal
elébük megyek. Gonosztevő? Szószátyár?
Kalandor? Mily ostoba dolog!
Amit majd látni fogtok,
csaholó ordasok: a balálra hajszolt
szarvas belétek fojtja hóhér szavaitok.
Nem akad majd egy se köztetek,
ki vágóhidat, veszthelyet hebeg. Vér
piros palástja borítja majd a testét,
csupa seb arcát köpés és genny fedi:
bűneitek e Földretaposott,
mint király a köntösét, magára
veszi. Megalázom s meg is nyomorítom,
és kibozom nektek őt, hogy
lássátok látva: Íme az Ember,
a szegény Diadalmas, akiben Róma
okot nem találta – a Birodalom hát
ártatlan ez Igaznak vérében! S majd
hűvösen nézem a kereszt örületét:*

*a botrány kovásza mint dagad
a világ sűrűjében, gyúrva egymást
gyűlölet s szeretet,
mely fojtó ködként lebeg
az eljövendő évszázadok felett.*

(1993)

VEREJTÉK

*Ó, megtört Kenyér, túl mindenén, mélyén
a szenvedésnek, hol arcomra sebed
vére hull – mélyén a Kertnek,
rég bolt fák és alvó kövek között
zúgni hallom emberi sóhajod. Igen,
ott vagyok. Ott voltam. Ott leszek...
S nézem szótlan tengerző arcodon
a botrányt és a magányt: izzó rémületed.*

(1993)

FÉNYÁR

*Süt a nap.
Gyerekek és gyilkosok
fürdőznek áldott fény alatt.*

*Jobb lesz hallgatnod erről.
Vakít a nap.*

(1998)

EZ

*Bár tudunk ezt-azt,
s halljuk olykor, mit beszél
a szívünk és a szél –
nincs erőnk és nincs hitünk
a kezdet szavát hallani,
a lélekbe írt első tudás
testvéri csöndjét s melegét:
ez, ez, ez – ez szakít,
ez morzsol, ez tép
mindünket szerteszét.*

(1993)

VILÁG

*Világ akartam lenni.
Az, aki a tükröt összezúzza,
s tesz-vesz boldogan,
jár-kelek önfeledten
a gyógyító csodában,
a törekeny mindenhatóságban.*

*Világ akartam lenni,
érett, fényes gyümölcs.
Vagy mint a nap s a hold,
bátor és tűrő, engedelmes,
akit a méltóság fegyelmez.*

*Világ akartam lenni.
Ennyi.*

(1993)

ÉN

*Idebent mintba odakint
könyökölnék, szenvednék és szállnék –
mindig, mindenütt. Írok. Gyönyörű
bóesésben, hurrikánok között, záporzó
fényben. Senki sem mondja: pihenj meg.
Senki sem mondja: áldott. Csak
könyöklök és szenvedek és szállok
mindig, mindenütt – idebent odakint.*

(1993)

MI

*Vagyok, mert vagyunk.
Vagyunk, mert vagyok.
Sorsunkban ez ragyog.*

*Ennyi.
Hogy ne kelljen moslétot enni,
fogatlan szájjal port zabálni,
Atya nélkül, disznók között bálni.*

(1993)

MINDIG

*Szótlanul kéne ünnepelnem.
Vérzőn. Halbatatlanul.*

*Szótlanul kéne szállnom.
Szótlanul kéne szólnom.
Szótlanul.*

(1993)

A jelek nem némák. Megérintenek. Kérdéseinkre válaszolnak.

Rólunk szól az írás, minthogy a *rólad* túl tárgyilagos volna. Ennél érezhetően elevebb, *zsúfoltabb* az idő. Rólad írok végül is, neked, de hogy *én*, így magyarázkodva, ez már rólunk vall. S nem csak kettőnkről. Mirőlunk.

Nemzedéktársak voltunk, vagyunk. Az első versközlésünk óta közelségben. Nem(csak) azért, mert a *kisebbségben* másképp nem lehet. Mert évfolyamtársak voltunk az egyetemen, közös szobában laktunk a malomvölgyi diákszállóban. Közös sétáink, kocsmázásaink, vitáink, olvasmányaink. Később, amikor nagy albérleti ruhásszekrényetekben aludtam. (*Feritér-nek, Pistaidő-nek* nevezem egy álmom címében.) Történt aztán, hogy közénk csapott az idő ostorával, s ki erre, ki amarra futott. Csapkodott persze előtte is folyton. Durrogott veszettül a karikás. Verseskönyveink cseréje is meg-megszakadt. A barátságot ápolni kell, s nem voltam kellőképp adakozó. Inkább visszahúzódtam. Lapokból értesülhettem róla, hogy újabb könyved jelent meg. Bár egyiket-másikat megvettem, és *A felkiáltójeles embert* a te kézírásoddal őrzöm. Most van mód, hogy bepótoljam olvasnivalókban, amit lehet. Örülök már, hogy elkértem a kiadótól az ötven év, ötven vers oldallevonatait. Olvasom.

Nekem már a könyved címe is baráti kihívás. A hontalanság. Volt rá időm, bő három év, hogy megtapasztaljam. S netán az enyémet is tündökölve visszaadjam a közösbe. A te *hontalanságod*, persze az más. Bár nincs okom a kérkedésre, de a panaszra sem, mert én választottam. Különben sem tudom, hogy tündökölt-e közben ott

(vagyis itt) a *senkiföldjén*. Maradtam volna továbbra is nem-állampolgár, de túl sok volt a kirekesztettségből. Mert az korántsem (volt) metafizikus hontalanság. Hát a tiéd? Aki ugyancsak nem vagy *álompolgár*. Nagyon is éberén szeretnéd. Szóval az őszi ragyogás és a postával érkezett *ünnepi ötven* elég volt, hogy drótszamaramon haladva elmélázzak. Gurul velem a kerékpár, bennem a *tündöklő hontalanság*, a címed, a *jel*, a bélyeg, jövök egy utcából kifelé, ahol őszibarackot vettem, amikor egy teherkocsi robog el előttem az országúton. A ponyváján magyar felirat. Apolló, műanyagkereskedés, *mondjuk*. Egy villanás: mintha álomkép futna zátonyra a hajnali fényben. Hontalanság és magyar szavak. A megtapasztalható két fele ütközik. Belülről egy szó és tartalmai, s kívülről a látvány. Ettől annyira álomszerű és ettől olyan valóságos.

Itt van a nyelv a ponyván, a nyelvünk, csattog előttem. Menjen csak! Haladjunk. Bennem a hontalanság *érzése*, ami most valóságosabb annál, amit látok. Úgy látszik, ez a tapasztalat, amiben szerencsétlennem. Nem tudom, így szavakkal megosztható-e? Kell-e valakinek?

A te hontalanságod, a *tündöklő*, a megírt, már az enyém is. Örültem az új verseidnek. Sok új vers adódott, a régiak közül is még.

Én a hontalanságom óta vesztettem el, nem, nem a hazámat, hanem az egzisztencializmust. Megtapasztalhattam, hogy a szabadság, nem a választási lehetőségben van. Nem az. Mert bármit, úgyis a poklot választjuk. Nézzünk csak körül! A választásból csak kétségeink lesznek. Mindenből, ami *csak* személyes. *Mi lett volna, ha mégis a másikat?* Elfogadni, ami van. S ettől, *innen* minden nap jó nap. Ehhez viszont fel kellett adnom az én (vélt) szabadságomat. Mert az *énem* csak vélte magát, és azt, hogy bármit is akarnom szabadságomban áll.

A nyelv beszél, idézed te is Heideggert.

S ha megrendülünk, a csendünk velünk. Akik vagyunk. Mi a beszéd. Az ünnep is megrendülés. A szavak után a beszédes csend. A teremtés ajándéka. A mennydörgő hallgatásé.

Ég és föld között terített asztal. Fent ugyanaz, ami lent. Köztük a tátott száj. Szólni akar? Éhes? Még nem tudom.

Nyitott száj. Belelátni *titkaiba*. Szóval nincsen titok.

Táplálja testünket a kenyér. Szívünket az érzés, szellemünket a magasabb rendű eszmények. Megtörjük testünket, hogy mi másokat táplálhassunk. Másoknak szolgáljunk. Gondoskodjunk másokról. Ez is lakoma. A természet, a teremtés minden lény táplálkozásáról gondoskodik. Az *anyaföld*. (Van-e, mondd, a hontalannak?) Ha valakit meg akarunk ismerni, csak azt kell megfigyelnünk, kit táplál, és saját lényének melyik részét táplálja, gondozza. Ha valamit szeretettel, magunkból adunk, az írás is, gondoskodás. „Közönseges ember, aki lényének alacsonyabbrendű részeit gondozza”, írja bölcsen a néhai Mong Dsi. A nemes ember viszont másokért.

Isten a mennydörgés jelében lép elő. Mennydörög a teremtés csendje. Nézed a fűszálat és ezt a néma zöld morajt *nézed*. Ezt tapintod. Ez csapdos körülöttünk. Verdes a galamb szárnyaival. *Iszonyú. Gyönyörű*. A föld alól újulunk, és fölöttünk az újuló ég. Változó felhőivel. Változatlanságával. A nyugalom beteljesít. Mikor tavasszal a magvak földbe hullanak, már készen az aratás is. Nyár van még, s már érik az őszibarack. Itt mennydörög bennünk a, ami eddig mintha nem is lett volna. Félelem és megrendülés először rásejteni az *én*-telen erőkre. Amikor a zuhanás után, kife-

lé *testünk*ből, *nevünk*ből, és még mindig magunkban fogunk talajt. *Ezt érintjük*. De aztán már belül is tágasabb. Talán szédítően, határtalanul az. Talán ettől lakályos, sőt meghitt, *ragyogó* a hontalanság.

Bár amit találtam, még zavart kelt bennem, még ámulok, még nem ülhetek ünnepi asztalhoz. Nézzünk a közép felé, ami mint-ha a múltban volna. Pedig itt van velünk.

A félelem és rettegés, hogy kihulltunk bőrünk**ből**, a zavartság végül is jó, mert öröm követi most. Ha már nem vágyakozunk, sóvárgunk másra, legalább ez a miénk lett, amit elvesztettünk. Aki önmaga számára meghal, s megtapasztalja az önelvesztés félelmét, rettegését, azt már a mennydörgés sem ijeszti. Összeszedett marad és emberséges. A szilárdsága benső, róla aggodalom, rettegés, félelem is lepereg immár.

Hallottad te is, amikor megszólalt? Talán nem is szavakkal beszélt. Mennydörgött a föld alól is. Elámultál rajta? Rettegtél? Féltél? Volt-e a félelmednek *ésszerű oka*? Amit Jób, te éreztél-e, hogy megpróbáltatás, szenvedés alatt? Tépelődtél-e rajta sokat? Ha olvastál az életközépi fordulatról, magadra ismertél-e akkor? Az ősképek mennyire voltak beszédesek? Jehosua, aki harminchárom évesen az Atya jobbára kerül. Vagy Buddha *megvilágosodása* harmincöt évesen. Az emberélet útjának felén Dante sötét erdeje. A Pokol, Purgatórium és végül a Paradicsom. Érezted-e az örömet, hogy a rengeteg közepéből – bármerre mész is, *kifelé van*. Ha egyenesen mégy, csillag szerint, kitalálsz. A megrendülés után örültél-e az új-jászületésnek? Gondoltál-e arra, hogy az élet egyensúly? S aki küldetése ellen élt, *tékozló módján*, most maga vált az egyensúly esz-

közévé? Olvastál-e róla, hogy a krisztusi kor táján, az agybiológia kutatása szerint a két agyfélteke közt is kiegyenlítődés kezdődik. Életünk a létezés mérlegére vettetik? Ki által? Jó-e itt a képi beszéd? S egyáltalán a mások bölcsességének idézése? Mert mindegyikünk önmaga, senki se más. Érezted-e a megrendülésben, hogy ez mélyebben személyes, mint azelőtt, a kis éned idején valaha is?

A megrázkódtatásban elveszíthetjük azt is, ami eddig bennünket szolgált. Azt *bísszük* örömmel, hogy már hazaértünk. Ám kiderül, hogy úton vagyunk még, s hogy nem szűnik a mennydörgés, a ború? Érezted-e, hogy vissza kéne húzódní? A körülményeket nem tartottad-e méltatlannak hozzád? Nem örültél-e aztán a fölfedezésnek: a körülményeink egészen mi vagyunk? Néha kegyetlenebbül, mint ami az önképünk. Érték-e veszteségek? Mások nálad jobban boldogultak-e? (Már ahogy mifelénk ezt manapság értik. *Ház kocsi-pénz.*) A belső várkastély kárpótol-e mindenért? Kell-e kárpótlás? Érezted-e, hogy a világ annyit ér, amennyire átlelkesítet? Ami tudatos lesz, tudatosul általad, visszatér az Egybe. Érzed-e, hogy visszakapod az időért cserébe az örökkévalót? A mértékért a határtalant.

Háromféle megrázkódtatás van: az Ég mennydörgése, a sors megrázkódtatásai és végül a szív megrendülése, írja a jóskönyv, amiből a te sorsod, a sorsunk ünnepére idézek, idézlek.

Milyen volt a megrázkódtatásod, a félelem, a rémület? Tudtál-e szólni róla? Megértetted-e? A sorsod morajlott, mondd? Ura maradtál-e magadnak? Harcoltál? Vagy inkább megadni magad a sorsnak? A munkád, terveid, írásaid segítettek-e, hogy a megpróbáltatásokat legyűrd? Ahogy fényesedett odabent, úgy kopárosodtak a versek? Sivatagi magány-e versben szólni?

Volt-e ellenállás, amivel szembe tudtál szállni? Vagy csak a da-gonya, törtetők, tülekvés, mocsok? Érezted-e a sors sodrát? Vagy inkább az iszap lehúzó erejét? Volt-e elég alázatod, hogy a lelke-det az ítéletidőből kimentsd? Érezted-e, hogy van, lehetséges a győzelem? Vagy csak a viaskodás? Vagy talán az sem? Meddő vag-dalkozás? A senki(k) felé. Vagy még az sem? Bénán, mert még mozdulni sem tudtál?

Az első nagy megrázkódtatás után fellélegezhettél-e? Vagy rád szabadult az újabb próba? Középpontodban tudtál-e maradni? Ha nem, nehéz volt-e visszatérni a középhez? Nehezteltél-e másokra? Ellenségeidre, ellenfeleidre? Volt, aki nem értett? Meg tudtál-e bo-csátani nekik? Volt-e pillanat, amikor az életedet boldogan egyben láttad? Hogy a tékozlás és a hazatalálás, gyengeség és meggyő-ződés, érzékiség és istenben-élés, hanyatlás és megújulás, az élet világossága és rongálása, a táplálkozás és mások táplálása, az útonlevés és célbaérés, feldíszített versek és puszta szavak – meg-élendő kettősségeink. *Végső soron* egyik.

S ha nem is minden szent, de megszentelhető. A tudatosság ál-tal. Te más szót használsz. Szeretet. Pontos ez is vagy pontatlan? Amilyené tesszük?

Ha körbenézel, mit látsz? Megdöbbensz-e, fölháborodsz-e, ha a szomszédban nem hallják a csend mennydörgését? Milyen példát mutathatunk, tudod-e? Az az igazi megtérés, ha magunkhoz té-rünk meg, s nem egy eszmerendszerhez? Mondd, lehet erről szó? Vagy ez már hit kérdése? Tiszteletben tartandó érték? Mit szóltak megtérésedhez társaid? Szóbeszéd tárgya lettél? Mivel bizonyítot-tad igazadat? Mindig szavakkal-e? Meg-megálltál-e közben, hogy

a belső csendedbe visszatalálj? Hol a te nyugalmad és tisztánlátásod *élő forrása*? Visszavonultál-e olykor, amikor úgy érezted, a nem-cselekvés többet ér bármi tettnél? Vagy utólag megbántad, ha valamibe belevetted magad? Most ünneplés közben, hallod-e a terített asztalnál a mennydörgést? A morajlást? Hallja-e más is, aki feléd küldi itt mosolyát? Ám arcán talán átsejlik félelme a haláltól, aggodalma, hogy mit hoz a holnap neki, félsze a mindennapi kenyeré miatt. Látod-e? Én azt kívánom, ez a mennydörgés maradjon neked a Forrás csobogása, az eredet hangja legyen. Légy nyugodt, összeszedett, hogy megvizsgálhasd, ami titokban a teremtés akaratával szemben áll. Mert nem vagyunk elvetemültek. De gyöngék és halandók. Összeszedett maradtál? Figyelsz?

Ugye nem loccsant ki poharadból a bor?

Reng a föld és mennydörög folyton.

Feri, az Isten éltesse!

Varga Imre

1999. augusztus 31.

TARTALOM

KI AZ ÍRÁST MEGTALÁLJA	5
------------------------	---

Halálos derű

ÖNARCKÉP HEGYEZETT CERUZÁVAL	9
CSAK KÉSŐBB	10
ÍRÁS	11
KIJELENTŐ MONDATOK	12
TÉPETT LAPOK	17
LÁTOGATÓK	21
A VERS: NEHÉZ	26
ÉNEKTELEN ÉNEK	27
SONG	28
KÉT SZONETT	29
MUNKA	31
ÓRIÁS ARANY-ORGONA	32
MEGKÖZELÍTÉSEK D. I. ÖNARCKÉPÉHEZ	45
A DERESKI FESTŐ	47
ELVARÁZSOLT ERDŐ	48
HAJNALI IHLET	50
NYÍLT LEVÉL SZALATNAI REZSŐHÖZ	51
KICSI FIAM	54
KRÓNIKATÖREDÉK	55
TOMPA MIHÁLY ISMERETLEN KÖLTŐI LEVELE	56
EMELJE KÖNNYŰ SZÉL	64

Isten könnye

HARMADIK LEVÉL	69
FÖLRAGYOG CÍMERÜNK	71
NYOLC SOR ÉNEK	72
LEFEKVÉS ELŐTT	73
ZSÓKA	75
CIGÁNYLÁNY	77
HIMNUSZ	78
ÜNNEP	80

Szótlanul kéne szólnom

TITOK	91
VIRRASZTÁS	92
ÜZENET	93
TÁTONGÁS	94
ÁTVÁLTOZÁSOK	95
BESZÉDEK	96
ÉBERÁLOM	97
FORRÁS	105
MÓZES	107
KALEB	108
SUSANNA	109
JÚDÁS	111
PILÁTUS	113
VEREJTÉK	115
FÉNYÁR	116

EZ	117
VILÁG	118
ÉN	119
MI	120
MINDIG	121
 Varga Imre: LAKOMA MENNYDÖRGÉSBEN	 123

Kulcsár Ferenc
TÜNDÖKLŐ HONTALANSÁG

Kiadta: NAP Kiadó, Dunaszerdahely 1999

P. O. Box 72., 929 01 Dunajská Streda

Felelős kiadó: Barak László

Szerkesztő: Bodnár Gyula

A kötetet tervezte: Róth Rea

Nyomdai előkészítés: NAP Kiadó, Dunaszerdahely

Nyomta: Valeur Kft., Nagymegyer – Velký Meder

